

Forord

Du sitter nå med en ny utgave av brosjyren «Hest i Trafikken» som er utgitt i samarbeid med Norsk Hestesenter, Norges Rytterforbund, Det norske Travelskap og Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund som et ledd i «Trygg med hest» kampanjen.

Brosjyren er ment som en hjelp til de som benytter hesten i trafikken eller utmark. Den går også inn i teorien til Rytterforbundets rideknapp prøver grad III og V, som inneholder prøver til ridesertifikat.

Det er dessverre alt for mange ulykker med hest/rytter/kusk og mange av ulykkene skjer i trafikken. Skadene er av alle typer fra dødelig utfall til mindre alvorlige for hest og menneske. Vi må dessverre si at for mange er det ren «flaks» at det ikke er flere alvorlige ulykker.

Stiftelsen Norsk Hestesenter og deres medlemsorganisasjoner ønsker gjennom

sitt arbeid å være med på å forebygge ulykker og skader i hestesporten som gjøres bl.a. gjennom å utarbeide og utgi informasjonsmateriell og engasjere hesteorganisasjonene. I samarbeid med aktuelle departementer, andre organisasjoner, leverandører av hesteutstyr og forsikringsselskaper kan også målene om å skape tryggere hestemiljøer i Norge oppnås.

Vi oppfordrer derfor alle hesteorganisasjoner – hestesenter – rideskoler – travbaner – staller – ryttere og kusker å ha dette heftet. Det anbefales brukt som undervisningsmateriell i all opplæring i bruk av hest som skal ut på veiene. Alle hestefolk bør ha tilgang på denne informasjonen om hvordan en bør opptre så sikkert som mulig med hest i trafikken.

Heftet kan fåes ved henvendelse til Norsk Hestesenter, Norges Rytterforbund, Det norske Travelskap eller Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund. Se adresseliste bakerst i heftet.

Leif N. Olsen

Leif N. Olsen

Autoriserte Trafikkskolers Landsforbund

Vegard Thune

Vegard Thune

Stiftelsen Norsk Hestesenter

Følgende har deltatt i revideringen av heftet:

Per Kartnes, NHS, Helge Kleiven, ATL, Carina B. Brenden, GJENSIDIGE, Benny Rustviken, DNT, Kristian Bostad, Hest og Helse, Bernt Håkon Andresen, NRYF og Wenche Wallgren.

Revidert utgave 1999.

Hest i trafikken

Hesteinteressen i landet vårt har økt kraftig de siste årene. I Norge finnes i dag en mengde aktive ryttere og kusker i mange ulike hesteorganisasjoner. Antallet hester i trafikken har også økt sterkt. Hestesenter og rideskoler befinner seg i tettbygde områder hvor både ridende og kjørende ekvipasjer er ute på veiene – i tillegg til den ordinære trafikken.

Ryttere og kusker ferdes med hest helst i terrenget og på mindre veier, men iblant er det ikke til å unngå at de må begi seg ut i trafikken. Kanskje er det nødvendig å ri eller kjøre et stykke langs veien, eller passere den, for å komme til et bra rideterreng eller nærliggende ridehus eller treningsbane.

En ulykke der hester og biler er innblandet har ofte alvorlige konsekvenser. En stor hest veier et halvt tonn, og

rytteren eller kusken er dårlig beskyttet. Hver og en kan selv forestille seg hva som kan hende hvis ulykken er ute.

En hest som blir skremt reagerer instinktivt med å flykte fra faren. I en slik situasjon kan det være vanskelig for rytteren eller kusken å ha full kontroll over hesten.

En gruppe ekvipasjer må også huske på *ikke* å splitte gruppen, for eksempel ved kryssing av vei. Hesten er et utpreget flokkdyr, og de hestene som må vente blir ofte urolige og vil kaste seg etter de andre.

Man kan venne hesten til alt unntatt overraskelser! Hvis noe uforutsett inntrer kan også en hest som normalt er sikker og trafikkvant gripes av panikk. Hesten har et begrenset synsfelt og dette kombinert med svært god hørsel, gjør at den oppfatter omgivelsene helt annerledes enn vi mennesker. En

blafrende plastpose i veikanten, en plutselig lyd eller en brå bevegelse kan iblant være tilstrekkelig til at hesten kaster seg ut i veibanen. Hesten har heller ingen mulighet til å forstå at trafikken er farligere enn plastposen.

Alt dette gjør at en må være ekstra oppmerksom og forsiktig når hesten skal ut i trafikken.

Regler som skal følges

Aldersgrense

Det finnes ingen lovfestet aldersgrense for ferdsel med hest i trafikken. Men, alle trenger ferdigheter før de ferdes med hest ut i trafikken, og dette må foregå sammen med erfarne voksne og rolige hester.

Trafikkmodenhet er når barn forstår de kravene trafikken stiller til oss. Noen barn er trafikkmodne tidligere, men vi må opp i 15–16 årsalderen for å være sikre på at alle som har forutsetninger for det, kan ferdes i trafikken. Ved ridning eller kjøring på trafikkerte veier skal en dessuten kjenne til, og være i stand til, å takle hestens reaksjoner. Hesten bør være tilpasset rytter/kusk i størrelse, alder og temperament.

Utstyr

Alt utstyr skal være ettersett og godt vedlikeholdt, og ryttere skal bære godkjent ridehjel. I mørket eller i usikkert vær skal hest og rytter, kusk og vogn, utstyres med refleks og lys, plassert på en slik måte at andre veifarende både forfra, fra siden og bakfra kan se at det dreier seg om en hesteekvipasje.

Minimumskrav ved bruk av refleksutstyr (ellers skal man ikke ferdes ute i mørket med hest) – refleksvest, refleksbånd 2 hestebein diagonalt (helst alle 4 bein), refleksbånd hjelm ved ridning og lykt bak på vogn i tillegg til refleks ved kjøring

Organisering

Alle ekvipasjene bør gå på en rekke. To rekker kan benyttes ved ridning der det ikke er til sjenanse for andre i omgivelsen.

Organisert ridning (flere enn fire ryttere) skal ha en ansvarlig tet-rytter og en kø-rytter. Ingen skal ri foran eller etter disse.

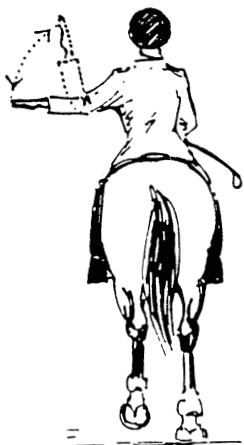
Det samme gjelder for kjøretøy med hest.

Forts. neste side ➞

Tegngiving

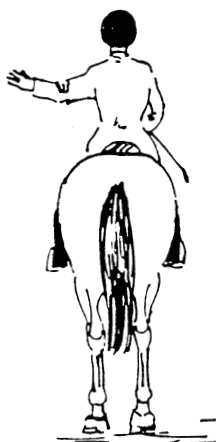
Rytter/kusk skal gi tegn med armen på samme måte som syklistene. Ved svinging skal rytter/kusk vise retninger ved å strekke ut armen. Når man vil stanse, skal man strekke armen loddrett i været. Dersom det er nødvendig at øvrig trafikk senker farten, føres venstre arm som vist på figuren nedenfor. Tegnene skal gis nøyaktig.

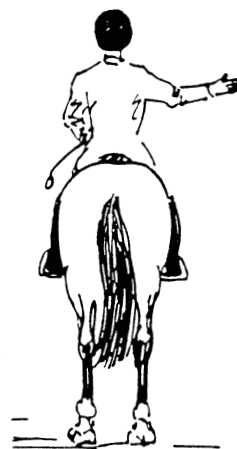
Kjør sakte!

Holdt!

Jeg vil til venstre!

Jeg vil til høyre!

Observasjon

For å kunne frigjøre en del av oppmerksomheten fra hesten, er det nødvendig med ride-/kjøreferdighet og erfaring. Først når dette fungerer på en tilfredsstillende måte, kan vi rette oppmerksomheten mot trafikkbildet. Når vi er ute i trafikken, mottar både hest og rytter/kusk en kaotisk blanding av sansinntrykk fra trafikken og omgivelsene. God oppmerksomhet i trafikken er definert som evnen til 1) å velge ut nyttig informasjon 2) å overse mindre nyttige ting.

Høflighet

Vær høflig og vis omtanke for alle andre veifarende. Ekstra forsiktighet kreves ved møter med eller passering av gående. Gjør gående oppmerksom på at du er der, gi god plass og gå forbi i skritt. Vær hyggelig og smilende, og vis takknemlighet overfor andre som tar hensyn til deg. Hvis mulig, legg turen med hesten til tider da trafikken er liten.

Kunnskaper

Før en begynner seg ut i trafikken må en være en erfaren rytter eller kusk. De reglene som gjelder i trafikken må kunne forstås og brukes!

Hva sier loven

Vegtrafikkloven, §3 – Grunnregler for trafikk sier:

«Enhver skal ferdes hensynsfullt og være aktpågivende og varsom så det ikke voldes skade eller oppstår fare, og slik at annen trafikk ikke unødig blir hindret eller forstyrret.»

Denne bestemmelsen inneholder grunnregelen for all trafikk, og fanger opp handling som ikke dekkes av spesialbestemmelser.

I uttrykket «enhver» gjøres det helt klart at også rytter/kusk pålegges en stor grad av aktsomhet.

Trafikkreglene har en bestemmelse som plasserer rytter/kusk inn i den totale trafikksammenhengen.

Trafikkreglene §2.2 sier:

«Reglene om trafikk med kjøretøy gjelder så langt de passer også for rytter og for den som fører ride-, laste- eller trekkdyr eller fører eller driver husdyr.»

Rytter/kusk skal følge reglene for kjørende trafikk, også når hesten leies.

For rytter og hestekjøretøy gjelder trafikkreglene når disse ferdes:

- 1 På vei, gate eller plass (opplagsplass, parkeringsplass, holdeplass, osv)
- 2 På privat vei, dersom den er åpen for almen ferdsel.

Bestemmelsene i trafikkreglene innebærer at det er forbudt for rytter/kusk å benytte gangvei, fortau eller gangbane, sykkelvei eller sykkelbane, dersom ikke annet er bestemt.

Ut fra ovenstående påbud er det særlig tre momenter som rytter/kusk skal ta hensyn til:

- 1 Gangart (fart) Trafikkregler § 13
 - Gangarten (farten) skal avpasses trafikkmiljø, – tetthet og –situasjon.
- 2 Tegngivning Trafikkregler §14
 - Rytter/kusk skal ved tegngiving med armen gi tydelig tegn til medtrafikkant ved – svinging, vending eller forflytning sidelengs.
- 3 Synliggjøring (refleks) Trafikkregler §15
 - Rytter/kusk og hest skal ha refleks under all ferdsel i mørket eller i usiktbart vær.
 - Refleksvest på rytter/kusk og refleksbånd helst på alle hestebein, samt eventuelt supplere med lys som gir hvit/gult lys forover, og rødt bakover. Ekvipasjen skal være synlig både forfra, fra siden og bakfra.

Rytter/kusk har plikt til å bruke kjørebanelen. Det er også viktig å være oppmerksom på at trafikkreglene også gjelder ved anvendelse av skiltfor-

skriftene. Skilt som gjelder kjøretøy gjelder derfor så langt de passer også for rytter/kusk.

Ut fra dette kan vi sette opp følgende regler for rytter/kusk:

- 1** Bruk ridevei der dette finnes.
- 2** Bruk kjørebane, og så langt til høyre på denne som mulig, eller på veiens skulder dersom slik finnes (del av vei utenfor kantlinjen).
- 3** Det er forbudt å ri/kjøre på gangvei, fortau, gangbane, sykkelvei eller sykkelbane, hvis ikke helt spesielle forhold tilsier noe annet.
- 4** Det er forbudt å ferdes med hest på motorvei eller på inn- eller utkjøringsvei til motorvei.

5 Følg reguleringer gitt ved trafikksignal, offentlig trafikkskilt eller veioppmerking, samt reguleringer gitt av politiet eller annen person som har myndighet til å regulere trafikk.

6 Rytter/kusk har vikeplikt for:

- Kjøretøy som kommer fra høyre.
- Kjøretøy på sin høyre side ved sving til venstre.
- Annen trafikkant når man rir/kjører ut fra gårdsvei eller annen vei som ikke er åpen for alminnelig ferdsel.
- Ved ridning/kjøring inn på kjørebane fra veiens skulder.
- Gående ved kryssing av gangvei, fortau eller gangbane.
- Gående som befinner seg i gangfelt eller er på vei ut i dette.

Skilte

Veitrafikken er i stor grad regulert ved bruk av offentlige trafikkskilt. Det er derfor av stor viktighet at de som skal ferdes med hest på veier kjenner skiltenes betydning. Noen skilte er viktigere enn andre, og nedenfor er det tatt med noen slike som man må merke seg.

FARESKILT, VIKEPLIKT OG FORKJØRSSKILT

Farlig sving. Farlige svinger.

Viktig i forbindelse med ekipasjens plassering i kjørebanelen i forhold til trafikken på veistrekningen.

Kryssende ridevei

Varsler veifarende om sted på veien hvor ride- og kjørehester ofte ferdes.

Vikeplikt.

Vikeplikt for kjørende trafikk i begge retninger på kryssende vei.

Stopp.

Skal stanse helt ved stopplinja før man rir/kjør inn på kryssende vei. Man har vikeplikt for kjørende trafikk i begge retninger på kryssende vei.

FORBUDSSKILT

Innkjøring forbudt

Forbudt mot å ri/kjøre mot skiltet.

Forbudt for ridende/kjørende

Forbudt for alle kjøretøy.

Svingforbud til høyre/venstre.

Vendingsforbud.

PÅBUDSSKILT

Påbudt
kjøreretning.

Påbudt kjørefelt.

Påbudt
kjøreretning.

Påbudt kjørefelt.

Opplysnings- og serviceskilt (her skal du ikke ri).

Motorveg kl. A

Sykkelveg

Motorveg kl. B

Gang- og sykkelveg

Gangfelt

Gangveg

Badeplass

Hvis ulykken er ute

Vegtrafikkloven, §12 sier blant annet: «Enhver som med eller uten skyld er innblandet i trafikkuhell, skal straks stanse og hjelpe personer og dyr som er kommet til skade, og for øvrig delta i de tiltak som uhellet gir grunn til. Denne plikt har, om det er nødvendig også andre som er i nærheten eller som kommer til stede.»

For at skadens omfang skal bli minst mulig må en straks etter en ulykke gjøre følgende:

- Ta ledelsen
- Sikre skadestedet
- Gi melding
- Start førstehjelp
- Hold skuelystne på avstand

Det er viktig at arbeidet på skadestedet blir organisert og iverksatt så hurtig som mulig, slik at ingen blir stående passive å se på. Det er ingen tid å miste. Dernest er det viktig at den oppståtte ulykken ikke blir årsak til flere, sett ut varseltrekanter (evt. trafikkposter). Bring de skadde i sikkerhet. Få så raskt som mulig startet livreddende førstehjelp, enten selv eller påse at andre gjør det. Hvis hester løper løse, forsøk å få dem fanget eller fjernet fra stedet.

Ring nødnummer

Ambulans 113

Politi 112

Brann 110

HUSK! Alle trafikkulykker med personskade skal meldes til politiet.

Den første vurderingen av en skadet person:

Våre observasjoner skal først og fremst ta sikte på å besvare følgende spørsmål:

– Er de livsviktige funksjoner åndedrett og blodsirkulasjon truet?

Den første vurderingen av et skadet dyr:

- Opptre rolig og ansvarsbevisst, få oversikt over situasjonen.
- Ta kontakt med veterinær.
- Ta ikke unødige risiker selv om du er hestevant. Tenk på din egen sikkerhet først.
- La hesten bli liggende til veterinæren har kommet. Om hesten er grepet av panikk (ofte om den sitter fast) må all kraft rettes inn mot å holde hesten stille.

Livreddende førstehjelp

Den første livreddende førstehjelp består av følgende:

- Frie luftveier.
- Utvendig hjertekompresjon. (kun hvis pasienten ikke har puls)
- Stans blødninger.
- Forebygge sirkulasjonssvikt.

1 Pasienten puster ikke:

- Fri luftvei. Bøy hodet forsiktig bakover.
- Dersom pasienten ikke begynner å puste etter at luftveiene er frigjort, start kunstig åndedrett, munn-til-munn metoden. Fortsett til pasienten puster selv eller at en annen kan ta over.

2 Pasienten har hjertestans (ikke puls):

- Start utvendig hjertekompresjon og kunstig åndedrett.

3 Pasienten blør:

- Støtvide blødninger må stanses raskt.
- Hold den skadde legemsdelen høyt.

- Trykk med fingeren direkte mot såret.
- Legg trykkbandasje.

4 Pasienten har symptomer på sirkulasjonssvikt (sjokk) – blek, kaldsvetter,

- Hurtig men svak puls, apatisk og tørst. Tilstanden er ikke i iøynefallende eller dramatisk og derfor svært lett å overse.
- Legges med beina høyt og kroppen lavt.
- Holdes varm og tørr.
- Berolige, lindre smerte.
- Skal ikke drikke.

5 Pasienten er bevisstløs:

- Alle bevisstløse som puster selv, skal ligge i stabilt sideleie.

6 Overvåking:

- Skadede bør ikke ligge alene.
- En rolig og vennlig opptreden av hjelpepersonellet er av stor betydning.

Transport av hest

Overslag viser at det transporteres om lag 10.000 hester på norske veier hver eneste uke, denne transporten foregår på tilhenger eller i lasterom på lastebil eller buss. Bestemmelser om transport av hester er fastsatt i Forskrifter om transport av levende dyr, som er hjemlet i Dyrevernloven. De siste endringer er foretatt 1.juni 1992.

Det vil bli alt for omfattende å komme inn på hele loven, derfor vil vi bely-

se det som vi mener er av størst betydning. Lovteksten kan fåes hos den lokale trafikkstasjon (biltilsynet) eller hos veterinær myndighetene.

§1 Generelt

Transport av dyr skal foregå på en slik måte at dyret ikke utsettes for unødige lidelser. Dyr under transport skal ha forsvarlig tilsyn og stell.

§9 Godkjenning av kjøretøy.

Hestehenger eller hestebil skal framstilles for godkjenning av transportrommet hos biltilsynet. Godkjenning på transportrommet kan gis for inntil tre år om gangen og skal anmerkes i vognkortet.

Hestehengeren/hestebilen skal være merket med «DYRETRANSPORT» eller annen like opplysende tekst. Merkingen skal være i store bokstaver, og lett synlig for annen trafikk.

Merk! Det er brukeren av kjøretøyet som er ansvarlig for at det er i forskriftsmessig og forsvarlig stand. Ansvaret hviler altså på leieren, ikke utleieren.

§18 Gjennomføring av transporten.

Hest skal ikke stå på transporten mer enn 24 timer, uten hvile, frie bevegelser, vanning og foring. Det skal tas forholdsregler for å unngå for høy eller for lav temperatur i rom hvor dyr transporteres. Kjørehastigheten skal avpasses slik at hesten ikke utsettes for unødige risting, gnissing eller andre ulemper.

Merk! §18 griper inn i trafikkreglene og forteller oss noe om hvordan vi skal kjøre med en hestetransport. På den

måten er det også viktig at andre trafikanter blir oppmerksomme på oss og forstår at vi kjører på en litt annen måte når vi ferdes i trafikken med hester.

§22 Tilsyn – transportforskrifter

Dyrevernsmndda og veterinærmyndighetene skal føre tilsyn med at disse forskrifter overholdes og skal ha adgang til å besiktige dyr under transport.

Ett eksemplar av disse forskrifter skal alltid finnes i transportmidlet og ved alle steder der det jevnlig sendes eller mottas dyretransporter.

Fører kortforskrifter

Fører kortforskriftene har de siste tjue årene forandret seg flere ganger når det gjelder vektclasser på trekkvogner og tilhengere. Hvis du er usikker på om du har lov til å kjøre vedkommende kjøretøy, bør du kontakte den lokale trafikkstasjon (biltilsynet) eller en ATL – trafikkskole for å få brakt dette på det rene. Det kan være lurt å ha vognkort på kjøretøy og henger for hånden når du spør.

Rettslig erstatningsansvar for skade hest volder

Det hender dessverre at hest gjør skade på tredjeperson eller dennes eiendom. Hestens eier/bruker vil kunne holdes økonomisk ansvarlig for slik skade. D.v.s. at hestens eier/bruker kan pådra seg rettslig erstatningsansvar etter gjeldende norsk rett.

For at hesteeier/bruker av hesten skal bli rettslig erstatningsansvarlig for skaden, kreves det i de fleste tilfeller at denne har vært uaktsom, dvs at eier/bruker kan lastes for at skaden

skjedde. Dette gjelder imidlertid ikke ved skade på tredje person. Skadeserstatningsloven §1-5.1 sier at: «Eier og innehaver av dyr plikter uansett skyld fra sin side å erstatte skade som dyret volder på person eller klær eller andre vanlige bruksting mens noen har dem på seg.» *Det betyr at ved personskade kan du bli ansvarlig, uten at du har skyld i saken.*

Skader hesten annen manns ting, plikter eier/innehaver av hesten å

erstatte dette dersom det for eksempel mangler tilbørlig tilsyn eller det på annen måte ikke er gjort det som er rimelig for å hindre skade.

Konsekvensen er at du til enhver tid må følge rutiner som forebygger skader. Du bør for eksempel alltid følge trafikkreglene, ikke ri på tur dersom du ikke mestrer hesten, bruk refleks, lån ikke hesten bort til hvem som helst, spesielt ikke mindreårige og i alle fall ikke til turridning uten tilsyn, avpass farten etter forholdene m.m.

Ansvarsforsikring:

Det rettslige erstatningsansvar du kan komme i som eier/bruker av hest, er vanligvis dekket i din hjem-, villa- eller landbruksforsikring. Trav- og galopp-

hest og kommersiell virksomhet med hest er unntatt. Da må du ha en egen ansvarsforsikring. *Sørg for å ha en ansvarsforsikring tilpasset ditt behov.*

Forsikring for deg og hesten

Skade som rammer deg selv eller dine egne ting (hest), dekkes ikke av en ansvarsforsikring.

Hestesport er forbundet med risiko for utøveren. Sørg derfor for å ha en livs-/ulykkesforsikring som kan gi deg økonomisk trygghet dersom ulykken skulle være ute, for eksempel invalidiseres.

For hesten anbefaler vi hesteforsikring. Her er det flere forskjellige livsforsikringer og veterinærforsikringer å velge mellom.

Bruk av hest i nærmiljøet

- Det skal ikke rides i skiløyper. Gjelder også løypespor på skogsveier om vinteren.
- Det skal ikke rides i asfalterte løyper, tilrettelagt for rullestolbrukere/rulleskiløpere.
- Det skal ikke rides i merkede SKOGSSTIER tilrettelagt for informasjon dersom det ikke finnes egne avtaler med kommunen/skogsjefen.
- Ridning på badeplasser og ved drikkevannskilder må ikke forekomme.
- Om du må ri på eller ved dyrket mark bør du alltid ta kontakt med grunneier først.
- La hunden bli hjemme når du er ute og rir. Man kan ikke ha full kontroll over en hund fra hesteryggen.
- Opptre høflig og ta hensyn til alle som bruker utmarka.

Lov om friluftsliv av 28. juni 1957

(Friluftsløven)

Formålet med loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at mulighetene til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet, bevares og fremmes.

Friluftsløven sier blant annet at enhver kan ferdes med ride- eller kløvhest hele året på vei eller sti i utmark, og over alt i utmark på fjellet.

Som utmark regnes *ikke*:

- gårdsplass
- hustomt
- dyrket mark
- engslått
- kulturbeite
- skogplantefelt til plantene er i mannshøyde
- kulturbeiter og seterløkker

Når ikke annet er bestemt, kan eieren av privat vei som ikke er åpen for allmennlig ferdsel, forby ferdsel med hest på eller langs veien.

På innmark er ferdsel med hest forbudt hele året, dersom man ikke har spesiell avtale med grunneier.

Ingen kan nekte ferdsel med hest på de steder hvor friluftsløven tillater slik ferdsel, med mindre grunneier med fylkesutvalgets godkjennelse har innført visse reguleringer. Dersom du er usikker, bør grunneieren kontaktes før en benytter utmarken.

Enhver som ferdes på annenmanns grunn, skal opptre hensynsfullt og varsomt for ikke å volde skader eller ulemper.

